

Ortaklık ve Aracı Kuruluş Varantları*

Yavuz AKBULAK
SPK Başkanlık Danışmanı

Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SPK/Kurul) son yıllarda yaptığı düzenlemelerden belki de en önemlisi hiç kuşkusuz varantlardır. Bu konuda iki düzenleme yapılmış olup, bunlar Seri:III, No:36 "Ortaklık Varantlarının Kurul Kaydına Alınmasına ve Alım Satım İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği" (III/36 Tebliği) ile Seri:III, No:37 "Aracı Kuruluş Varantlarının Kurul Kaydına Alınmasına ve Alım Satım İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği"dir (III/37 Tebliği)¹. İşte bu yazıda, varantların kuramsal çerçevesi ele alınacak ve anılan düzenlemelerle getirilen esaslar üzerinde durulacaktır.

1) Varantlara İlişkin Kuramsal Bilgi

Varantlar yapılandırılmış ürünler sınıfında yer alan ve menkul kıymetleştirilmiş opsiyon özelliklerini taşıyan ürünlerdir. Varantlar, finansal bir varlığa ya da göstergeye dayalı olarak çıkartılırlar. Varantların alım ya da satım hakkı verdiği bu finansal araçlar "dayanak" olarak adlandırılır.

Varanta bağlı hakkın ilgili olduğu aracın, hisse senedinden (bir ya da daha fazla sayıda) oluşması durumunda "dayanak varlık" ifadesi kullanılırken hakkın ilgili olduğu aracın endeks olması durumunda "dayanak gösterge" ifadesi kullanılmaktadır.

Varantların alma ya da satma hakkı verdiği "dayanak varlık" tek bir hisse senedi olabileceği gibi birden fazla hisse senedinden oluşan bir sepet de olabilir. Bu senetler İMKB Hisse Senetleri Piyasasında işlem gören ve İMKB 30 Endeksinde yer alan hisse senetlerinden seçilebilir.

Örnek: ABC Bankası tarafından ihraç edilen ve XYZ A.Ş. hisse senetlerini 20.12.2014 tarihinde, 6,-TL'den alma hakkı veren bir varant.

Örnek: X Bankası tarafından ihraç edilen ve TVZ A.Ş.

hisse senetlerini 20.12.2014 tarihinde, 5,-TL'den satma hakkı veren bir varant.

Endekse dayalı olarak çıkartılan varantlar ise ilgili olduğu endeksin belirli bir tarihteki değerine göre sahibine nakit akımı sağlarlar. Söz konusu endeksler, İMKB tarafından oluşturulan hisse senedi endeksleridir.

Örnek: ABC Bankası tarafından ihraç edilen ve İMKB 100 Endeksinin 80.500 puandan, 20.12.2014 tarihinde, alma hakkı veren bir varant.

Örnek: XYZ Bankası tarafından ihraç edilen ve İMKB 30 Endeksinin 70.500 puandan, 20.12.2014 tarihinde, satma hakkı veren bir varant.

Varantlar, yatırımcısına hisse senetlerinin sağladığı kar payı hakkı, yeni pay alma hakkı (rüçhan/önceelik hakkı), tasfiye artığına katılma hakkı, şirket yönetimine katılma hakkı, oy hakkı ve bilgi alma hakkı vb. haklar sağlamazlar.

Varant satın alan yatırımcı hisse senedini almış olmaz, hisse senedini alma ya da satma hakkını elde etmiş olur.

1. Varantların Riskleri

- Varantlar belirli bir vadeye sahiptirler (ömürleri sınırlıdır).

- Kaldıraç etkisi nedeniyle varant alım işlemi yapmanın piyasada lehte çalışabileceği gibi aleyhte de çalışabileceği ve bu anlamda kaldıraç etkisinin yüksek kazançlar sağlayabileceği gibi zararlara da yol açabileceği ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır.

- Piyasada oluşacak fiyat hareketleri sonucunda yatırılan paranın tümü kaybedilebilir. Ancak risk varanta ödenen bedel ve buna ek olarak ödenen komisyon ve diğer ücretler ile sınırlıdır.

- Varant alım satımına ilişkin olarak yapılacak teknik ve temel analizlerin kişiden kişiye farklılık arz edebileceği ve bu analizlerde yapılan öngörülerin gerçekleşmeme olasılığının bulunduğu dikkate alınmalıdır.

Varant ihracı nedeniyle ihraççının maruz kaldığı risk-

* Bu yazıda yer alan görüşler yazarına ait olup çalıştığı kurumu bağlamaz, yazarın çalıştığı kurum veya göreviyle ilişkili kurulmak suretiyle kullanılamaz.

¹ Anılan tebliğler sırasıyla; 21.01.2009 tarihli ve 27117 sayılı ve 21.07.2009 tarihli ve 27295 sayılı Resmi Gazetelerde yayımlanmıştır.

lere ilişkin risk yönetim politikasının izahnamede yer alması zorunludur. İzahname, SPK'nın III/36 ve 37 numaralı Tebliği uyarınca ihraççı ile piyasa yapıcısının internet sitesinde yayımlanır.

2. Varant ile Opsiyon Karşılaştırması

Benzerlikler

Varantlar da opsiyonlar gibi yatırımcıya dayanak varlığı satın almadan dayanak varlık üzerinde meydana gelen fiyat hareketlerinden yararlanma olanağı verir.

Varantlar, opsiyonlara benzer şekilde sahibine, belirli bir miktarda dayanak varlık ya da göstergeyi, önceden tespit edilmiş bir fiyat üzerinden, vadeye kadar ya da vade tarihinde alma veya satma hakkı veren finansal araçlardır.

Varantlar ve opsiyonlar işleme konulana kadar dayanak varlık üzerinde kontrol sağlamazlar. Her ikisi de bir hakkı ifade ederler.

Farklar

-Opsiyonlar sözleşme, varantlar ise menkul kıymettir.

-Opsiyonlar vadeli işlem esasları ile işlem görürken varantlar spot (nakit) esasları ile işlem görür.

-Opsiyonlar, özellikleri işlem gördüğü borsalar tarafından belirlenen standart kontratlardır. Varantların özellikleri ise ihraççı tarafından belirlenir ve opsiyonlara göre daha esneklerdir (örneğin sabit vadeleri yoktur).

-Opsiyonlarda satış yapan taraf opsiyonun yazıcısı konumundadır. Varantlarda ise her bir varantın tek bir ihraççısı vardır. İhraççı varantlarda kullanılacak olan hakkın tek muhatabı konumundadır.

-Opsiyonlarda teminat ve teminat tamamlama söz konusuysen varantlarda yoktur zira ürünün tüm sorumluluğu ihraççı kuruluştadır. O nedenle varant alım satımında yatırımcı açısından teminat gerektiren herhangi bir durum söz konusu değildir.

3. Varantlarda Vergilendirme Hususu

30.09.2010 tarihli ve 27715 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 27.09.2010 tarihli ve 2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (BKK) ile değişik 22.07.2006 tarihli 2006/10731 sayılı BKK'nın (23.07.2006 tarihli ve 26237 sayılı Resmi Gazete yayımlanmıştır) 1'inci

maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre, tam ve dar mükellef gerçek kişi ve kurumlarca hisse senetleri, hisse senetleri endeksleri ve İMKB'de işlem gören aracı kurum varantları dahil olmak üzere (Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları hisse senetleri hariç) hisse senetlerinden elde edilen kazançlarda gelir vergisi tevkifat oranı 01.10.2010 tarihinden geçerli olmak üzere %0 olarak saptanmıştır.

22.07.2006 tarihli ve 2006/10731 sayılı BKK'nın 1'inci maddesi aşağıdaki gibidir.

“193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun geçici 67 nci maddesinde yer alan bazı kazanç ve iratlardan yapılacak tevkifat oranları aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir.

a) Dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından elde edilenler hariç olmak üzere; (1), (2) ve (3) numaralı fıkralarda yer alan gelirler için % 10 (*),

b) (8) numaralı fıkroda yer alan Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları ile konut finansmanı fonları ve varlık finansmanı fonları dahil) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının portföy işletmeciliği kazançları üzerinden;

1) Borsa yatırım fonları ile konut finansmanı fonları ve varlık finansmanı fonları için % 0,

2) (1) numaralı alt bent dışında kalanlar için 1 Ekim 2006 tarihine kadar uygulanmak üzere % 10, 1 Ekim 2006 tarihinden itibaren uygulanmak üzere % 0,

c) Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları ile konut finansmanı fonları ve varlık finansmanı fonları dahil) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarda belirtilen gelirleri üzerinden yapılacak tevkifat oranları;

1) Borsa yatırım fonları ile konut finansmanı fonları ve varlık finansmanı fonları için % 0,

2) (1) numaralı alt bent dışında kalanlar için 1 Ekim 2006 tarihine kadar uygulanmak üzere % 10, 1 Ekim 2006 tarihinden itibaren uygulanmak üzere % 0,

ç) (11) numaralı fıkroda yer alan oran % 10.”

(* Bu oran da 27.09.2010 tarihli ve 2010/926 sayılı BKK ile %0 olarak değiştirilmiştir.

01.08.2010 tarihli ve 27659 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 23.07.2010 tarihli ve 6009 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 29'uncu maddesinin birinci fıkrasının (p) bendinde yer alan "Arbitraj muameleleri" ibaresi "Arbitraj muameleleri ile Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler" şeklinde değiştirilmiş ve banka ve sigorta muameleleri vergisinden (BSMV) istisna edilmiştir. Varantların da benzer kuramsal ve hukuki niteliklerinden dolayı benzer vergilendirme rejimine tabi tutulması gerektiği düşünülmektedir.

Öte yandan, 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun 2 sayılı tablosunun "IV. Ticari ve medeni işlemlerle ilgili kağıtlar" bölümünün 19'uncu bendi gereğince "... ekonomik veya finansal gösteregeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizî alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile bu sözleşmelere ilişkin olarak düzenlenen diğer kağıtlar" damga vergisinden istisna edilmiştir.

II) Ortaklık Varantları

Ortaklık varantı, sahibine payları İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında (İMKB) işlem gören herhangi bir ortaklığın paylarını veyahut payları İMKB'de işlem gören kayıtlı sermaye sistemine tabi ihraççı hisselerini, önceden belirlenen bir fiyattan vade sonunda alma hakkı veren ve payları İMKB'de işlem gören halka açık anonim ortaklıklarca ilgili sermaye piyasası aracının² halka arzı sırasında ihraç edilen sermaye

² İlgili sermaye piyasası aracı, ortaklık varantının ihraç ile eş zamanlı olarak payları İMKB'de işlem gören halka açık bir anonim ortaklık tarafından halka arz edilmek suretiyle çıkarılan sermaye piyasası aracını ifade eder.

Diğer taraftan, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun (GVK) geçici 67. maddesi kapsamında "menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı" ifadesi 13.01.2011 tarihli ve 27814 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 279 sayılı GVK Genel Tebliği uyarınca, "özel bir belirleme yapılmadığı sürece Türkiye'de ihraç edilmiş ve SPK'ca kayda alınmış ve/veya Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları ile kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerince ihraç edilecek her türlü menkul

piyasası aracıdır.

1. İhraca ilişkin esaslar

Ortaklık varantları, payları İMKB'de işlem gören ortaklıklarca hisse ve borçlanma araçları gibi sermaye piyasası araçlarının halka arz yoluyla satışı sırasında, payları İMKB'de işlem gören başka bir ortaklığın hisseleri veyahut ihraççının kendi hisseleri üzerine yazılı olarak, söz konusu sermaye piyasası araçlarını satın alan tasarruf sahiplerine bedelli ya da bedelsiz olarak verilmek üzere ihraç edilebilirler. Ortaklık varantlarının bedelsiz olarak verilmek üzere ihraç edilmele-ri durumunda, bunların ilgili sermaye piyasası aracını satın alan tüm tasarruf sahiplerine satın aldıkları sermaye piyasası aracı ile orantılı olarak verilmesi zorunludur. Ortaklık varantlarının ilgili sermaye piyasası aracının yanında bedelli olarak ihraç edilmeleri halinde; ilgili sermaye piyasası aracının tasarruf sahibi tarafından satın alınması, söz konusu ortaklık varantının da satın alınmasını gerektirmez. Ortaklık varantlarının ilgili sermaye piyasası aracının yanında bedelli olarak ihraç edilmeleri halinde, ilgili sermaye piyasası aracının satış süresi içerisinde satılmayan ortaklık varantları iptal edilir. Ortaklık varantlarının ihraççının kendi hisseleri üzerine yazılı olarak ihraç edilmesi durumunda, ihraççının kayıtlı sermaye sistemine tabi olması zorunludur. Paylarını ilk defa halka arz edecek ihraççılar, sadece kendi hisseleri üzerine yazılı olmak kaydıyla ortaklık varantı ihraç edebilirler. Bu ihraççıların ortaklık varantının vadesinin sonuna kadar kayıtlı sermaye sistemine geçmeleri zorunludur. İlgili sermaye piyasası aracının hisse olması durumunda, bu hisselerin sermaye artırımını suretiyle ihraç edilmesi zorunludur.

2. Genel esaslar

Ortaklık varantlarının ilgili sermaye piyasası aracının halka arzına aracılık eden aracı kuruluşlarca tasarruf sahiplerine kayden teslim edilmeleri, bunların borsada işlem görmeleri ve borsa tarafından kabule ilişkin kurallara uyması zorunludur. İhraç edilecek ortaklık varantlarının vadesi 2 aydan az, 5 yıldan çok olamaz. İlgili sermaye piyasası aracının satışa sunulduğu ilk gün vade başlangıç tarihi olarak kabul edilir. Ortaklık varantlarının itibari değeri 1 Kuruştan aşağı olamaz. Kurul ortaklık varantlarına ilişkin genel ihraç limiti belir-

kiymet veya diğer sermaye piyasası aracı" olarak tanımlanmıştır.

leyebilir³. Ortaklık varantı ihraçları kaydi olarak yapılır. İhraççıların Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) üyesi olmaları zorunludur.

İhraççılar ihraç edecekleri ortaklık varantlarını, III/36 Tebliğinde belirtilen esaslara göre ilgili sermaye piyasası aracı ile birlikte Kurul'a kaydettirirler. Ortaklık varantı ihracı için ihraççıların esas sözleşmelerinde buna yetki veren hüküm bulunması ve bu konuda genel kurulca karar alınmış olması zorunludur. Ge-

3 03.09.2009 tarihli ve 27338 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 03.08.2009 tarihli ve 2009/15344 sayılı BKK uyarınca, sermaye piyasası mevzuatı kapsamında ihraç edilecek borçlanma araçlarının ihraç limitleri aşağıdadır:

a) Halka açık anonim ortaklıkların ihraç limitleri: Halka açık anonim ortaklıkların ihraç edebilecekleri borçlanma araçlarının toplam tutarı, sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde hazırlanmış, bağımsız denetimden geçirilmiş ve genel kurul tarafından onaylanmış son hesap dönemine ilişkin yıllık finansal tablolarda yer alan özkaynak toplamının on katını geçemez. Halka arz edilmek suretiyle ihraç edilecek borçlanma araçlarının toplam tutarı, birinci fıkra çerçevesinde hesaplanan genel ihraç limitinin yarısını geçemez.

b) Halka açık olmayan anonim ortaklıkların (SPK kaydında bulunmayan, sadece Türk Ticaret Kanunu/TTK çerçevesinde faaliyet gösteren anonim ortaklıklar) ihraç limitleri: Halka açık olmayan anonim ortaklıkların ihraç edebilecekleri borçlanma araçlarının toplam tutarı, sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde hazırlanmış, bağımsız denetimden geçirilmiş ve genel kurul tarafından onaylanmış son hesap dönemine ilişkin yıllık finansal tablolarda yer alan özkaynak toplamının altı katını geçemez. Halka arz edilmek suretiyle ihraç edilecek borçlanma araçlarının toplam tutarı, birinci fıkra çerçevesinde hesaplanan genel ihraç limitinin yarısını geçemez.

c) Diğer ihraççıların ihraç limitleri: Özelleştirme kapsamına alınanlar dahil kamu iktisadi teşebbüsleri tarafından gerçekleştirilecek borçlanma aracı ihraçlarına ilişkin limitler, 2009/15344 sayılı BKK'nın 2'nci ve 3'üncü maddelerinde yer alan hükümlere tabidir. Mahalli idareler ve bunlarla ilgili özel mevzuatları uyarınca faaliyet gösteren kuruluş, idare ve işletmeler mevzuatın gerektirdiği izin ve şartları yerine getirmek suretiyle 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca kayda alma işlemini tamamlayarak borçlanma araçları ihraç edebilirler. Bu borçlanma araçlarına ilişkin ihraç limitleri, SPK'nın teklifi ve ilgili Bakanın onayı ile belirlenir.

ç) Tedavüldeki borçlanma araçları: İhraççıların daha önce ihraç ettikleri ve halen tedavüle olan borçlanma araçlarının nominal tutarı, yeni ihraç limitinin hesaplanmasında bir indirim kalemi olarak dikkate alınır.

nel kurul kararının, esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 372'nci ve 378'inci maddeleri⁴ hükümlerine uygun olarak alınmış olması gereklidir. Ortaklık varantı ihraç yetkisi, esas sözleşme ile yönetim kuruluna devredilebilir. Kayıt başvurusunun, ortaklık varantı ihraç etmeye ilişkin yetkili organ kararının alındığı tarihten itibaren 3 ay içerisinde yapılması zorunludur. Kurul, ilgili sermaye piyasası aracının halka arzı nedeniyle yapılacak kayda alma başvurusu ile ortaklık varantı ihraç başvurularını, izahname ve sirküleri ihraççıya ve ortaklık varantlarına ilişkin mevzuatın öngördüğü ve Kurul'un gerekli gördüğü bilgileri içerip içermediğini dikkate alarak kamunun aydınlatılması esasları çerçevesinde incelemeler ve ortaklık varantlarını kayda alır.

3. İzahname ve sirküler düzenleme esasları

Ortaklık varantlarının ihracında, bunlara ilişkin olarak ayrı bir sirküler (duyuru) ve izahname düzenlenmez. İlgili sermaye piyasası aracının halka arz yoluyla satışına ilişkin olarak düzenlenecek izahname ve sirkülerlerin ilgili SPK düzenlemeleri (hisse senedi/pay, tahvil, finansman bonusu vb.) çerçevesinde hazırlanması zorunludur. İlgili sermaye piyasası aracına ilişkin olarak hazırlanan söz konusu izahname ve sirkülerlerde ilgili sermaye piyasası aracına ilişkin bilgilerin yanı sıra, ihraç edilecek ortaklık varantlarının özelliklerinin ve risklerin, vade sonunda doğacak kullanım zamanına ilişkin bilginin, ihraç esaslarının, tasarruf sa-

4 TTK m. 372: "Umumi heyetler bu kanunda veya esas mukavelede aksine hüküm bulunan haller hariç olmak üzere şirket sermayesinin en az dörtte birini temsil eden pay sahiplerinin huzuriyle toplanırlar. İlk toplantıda bu nisap hasıl olmadığı takdirde tekrar toplantıya davet edilirler. İkinci toplantıda hazır bulunan pay sahipleri, temsil ettikleri sermayenin miktarı ne olursa olsun, müzakere yapmaya ve karar vermeye salahiyetlidirler."

TTK m. 378: "Kararlar, mevcut reylerin ekseriyetiyle verilir. Kararların muteber olması için zabıtların 297 nci maddede gösterilen esaslar dairesinde tutulması şarttır. Toplantıda hazır bulunan pay sahipleri veya temsilcilerinin ad ve soyadlarını gösteren 376 ncı maddedeki cetvel ile toplantıya davetin usulü dairesinde cereyan ettiğini ispat eden vesikalar zapta bağlanır. Adı geçen vesikaların münderecatı zabıtta açıklandığı takdirde bunların ayrıca bağlanmasına lüzum yoktur. İdare meclisi bu zaptın noterce tasdikli bir suretini derhal ticaret sicili dairesine vermekle beraber bu zabıt münderecatından tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle mükelleftir."

hiplerine sağladığı hakların ve bu hakların kullanılmasına ilişkin esas ve usullerin, ortaklık varantının üzerine yazılı olduğu hissede meydana gelen değişikliklerde uygulanacak işlemlerin ve söz konusu hisse fiyatının vade boyunca kamuya açıklanmasına ilişkin esasların ve ihraca ilişkin olarak mevzuatın öngördüğü ve Kurulca gerekli görülen bilgilerin ve yatırımcıların karar vermelerinde etkili olabilecek diğer önemli bilgilerin tamamını açıklıkla ortaya koyacak ayrıntıda düzenlenmesi ve açıklamaların belgeye dayandırılması zorunludur. İzahname ve sirkülerde yer alan bilgilerin yeterli olması ve gerçeği dürüst bir şekilde yansıtmamasından ihraççılar sorumludur. Ancak kendilerinden beklenen özeni göstermeyen aracı kuruluşlara da zararın ihraççıya tazmin ettirilemeyen kısmı için müraعات edilir. İlgili sermaye piyasası aracı ile ortaklık varantlarına ilişkin olarak Kurulca onaylanmış izahnamenin tescil ve ilanı ile sirkülerlerin ilanı hususlarında ilgili Kurul düzenlemelerine uyulması zorunludur. Kurulca onaylanan izahname ve sirkülerler ayrıca ihraççının internet sitesinde yayınlanır ve izahname ilan edilmek üzere borsaya da gönderilir. İlgili sermaye piyasası aracının halka arzı ve bu araçla birlikte ihraç edilecek ortaklık varantlarına ilişkin olarak yapılacak ilan ve reklamlarda ilgili Kurul düzenlemelerine uyulur. Ortaklık varantlarının ihracı dolayısıyla, bu araçları veya ihraççıyı tanıtmak ve ihracı teşvik etmek amacıyla yapılacak ilan ve reklam metinleri ve her türlü açıklamalar gerçekçi, açık, net olmalı ve yanıltıcı bilgiler içermemelidir.

4. Kullanım hakkına ilişkin esaslar

Kullanım hakkı, ortaklık varantının vadesi sonunda ortaklık varantı sahibinin önceden belirlenmiş kullanım fiyatı ve kullanım oranı esas alınarak üzerine ortaklık varantı yazılan hisseleri satın alma hakkını ifade eder.

Kullanım zamanı, ortaklık varantının vadesinin bitimini takip eden ilk işgününde doğar. Ortaklık varantının kullanım esaslarına ilişkin ayrıntılı bilgi ilgili sermaye piyasası aracının halka arzına ilişkin olarak düzenlenen izahname ve sirkülerde belirtilir. Kullanım süresi, kullanım hakkının ne kadar bir süre için geçerli olduğunu gösterir. Kullanım süresi 30 günü geçemez.

Kullanım fiyatı, ortaklık varantı sahibinin üzerine ortaklık varantı yazılı hisseleri satın alma hakkını kullanması durumunda bir hisse için ödemesi gereken fiyattır. Kullanım oranı, ortaklık varantı sahibinin üzerine ortaklık varantı yazılı hisseleri satın alma hakkını kullanması durumunda her bir ortaklık varantı karşı-

lığında tasarruf sahibine verilecek pay sayısını gösterir. Kullanım oranı, ortaklık varantının vadesi boyunca değiştirilemez. Ancak vade içerisinde sermaye artırımını, temettü ödemesi ve benzeri nedenlerle üzerine ortaklık varantı yazılı olan hissenin fiyatını etkileyen işlemler olması durumunda kullanım fiyatının belirlenmesinde düzeltilmiş fiyatlar esas alınır ve kullanım fiyatının düzeltilme esasları ilgili sermaye piyasası aracının halka arzına ilişkin olarak düzenlenen izahname ve sirkülerde belirtilir. III/36 Tebliği çerçevesinde yeniden hesaplanan kullanım fiyatı ihraççı tarafından özel durum açıklaması ile kamuya duyurulur.

5. İhraççının kendi hisseleri üzerine yazılı olan ortaklık varantlarının kullanım hakkının işleyişi ve ihraççı tarafından gerçekleştirilecek sermaye artırımına ilişkin esaslar

İhraççının, kullanım süresinin başlangıç tarihinden en az 30 gün önce ortaklık varant sahiplerine yönelik olarak yapacağı tahsisli sermaye artırımını nedeniyle ihraç edilecek hisselerin Kurul kaydına alınması için SPK'ya başvuruda bulunması zorunludur. Söz konusu başvuru kapsamında SPK kaydına alınacak hisselerin, tüm ortaklık varantlarına ilişkin kullanım haklarının kullanılacağı hususu dikkate alınarak belirlenmesi zorunludur. İhraççı, kullanım hakkının kullanılabilmesi için, kullanım süresinin başlangıç tarihinden en az 5 işgünü önce özel durum açıklaması yapar. Yapılacak özel durum açıklamasında; kullanım süresi, başvuru yerleri ile kullanım hakkına ilişkin diğer hususlar belirtilir. Kullanım süresi boyunca kullanım haklarını kullanmak isteyen ortaklık varantı sahipleri, söz konusu taleplerini aracı kuruluş vasıtasıyla ihraççıya iletirler. İhraççı, söz konusu bildirim kolaylıkla yapılabilmesi için gerekli önlemleri alır. Kullanım süresi içerisinde ihraççı, talepte bulunan ortaklık varantı sahiplerine yönelik olarak, kullanım oranı karşılığında verilmesi gereken pay sayısını temsil eden tutarda sermaye artırımını yaparak, hisselerini bu kişilere tahsisli olarak kullanım fiyatı karşılığında ihraç eder. İhraççının tahsisli sermaye artırımını sonucu ihraç ettiği hisselerin ilgili tasarruf sahibinin hesabına geçmesi ile eş zamanlı olarak, talepte bulunan kişilerin MKK nezdindeki ortaklık varantları iptal edilir. Ortaklık varantının vadesi sonunda ihraççının elinde bulunan ortaklık varantlarında kullanım hakkı uygulanmaz. Kullanım süresinin sonunda, kullanım hakkının kullanılacağı varsayımı altında ihraç edilen ancak bu hakkın kullanılmaması nedeniyle ihraççının elinde kalan hisseler ile kullanım hakkı kullanılmayan ortaklık varantları iptal edilir. Söz konusu işlem sonrasında ihraççıların gerçekleştirilen satış tutarına ilişkin bel-

geler ve yönetim kurulu kararı ile tescile mesnet belge almak üzere Kurul'a başvurmaları ve Kurul'dan aldıkları belgeyi 10 gün içinde tescil için Ticaret Siciline vermeleri, tescilden sonra Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde (TTSG) ilan ettirmeleri zorunludur. Sermaye artırımını da dahil olmak üzere ortaklık varantlarına ilişkin işlemlerin izahname ve sirküler ile kamuya yapılan açıklamalara uygun olarak tam ve zamanında yerine getirilmesinden ihraççı sorumludur. İhraç edilmiş ortaklık varantlarına ilişkin olarak ihraççı tarafından yapılacak sermaye artırım işlemleri, ortaklığın ve mevcut ortakların hak ve menfaatlerinin kaybına neden olacak şekilde gerçekleştirilemez. Ortaklık varantının vadesinin bitimine yakın bir dönemde, ihraççı hissesinin İMKB fiyatının kullanım fiyatından aşağı düşmesine neden olmak suretiyle ortaklık varantı sahiplerinin kullanım haklarını kullanmalarına engel oluşturmak amacıyla sermaye artırımını, bölünme, İMKB'de işlem görmeyen ihraççı paylarının dolaşıma sokulması suretiyle tedavülü artırıcı ve benzeri işlemler yapılamaz. Sermaye artırımının yapılmasına ilişkin kanuni zorunluluklar saklıdır. Söz konusu işlemlerle ilgili giderlerin tamamı ihraççıya aittir.

6. Payları İMKB'de işlem gören başka bir ortaklığın hisseleri üzerine yazılı olan ortaklık varantlarının kullanım hakkına ve kullanım hakkı kapsamında ihraççı tarafından temin edilecek hisselerle ilişkin esaslar

İhraççı, kullanım hakkının kullanılabilmesi için, kullanım süresinin başlangıç tarihinden en az 5 işgünü önce özel durum açıklaması yapar. Yapılacak özel durum açıklamasında; kullanım süresi, başvuru yerleri ile kullanım hakkına ilişkin diğer hususlar belirtilir. Kullanım süresi boyunca kullanım haklarını kullanmak isteyen ortaklık varantı sahipleri, söz konusu taleplerini aracı kuruluş vasıtasıyla ihraççıya iletirler. İhraççı, söz konusu bildirim kolaylıkla yapılabilmesi için gerekli önlemleri alır. Kullanım süresi içerisinde ihraççı talepte bulunan ortaklık varantı sahiplerine kullanım fiyatı karşılığında kullanım hakkına konu hisseleri verir. Söz konusu hisselerin ilgili tasarruf sahibinin hesabına geçmesi ile eş zamanlı olarak talepte bulunan kişilerin MKK nezdindeki ortaklık varantları iptal edilir. İhraççının, kullanım hakkı kapsamında verilmesi gereken hisseleri hangi surette temin edeceğine ilişkin bilgilerin izahname ve sirkülerde açıklanması zorunludur. Kullanım hakkına konu hisseler de dahil olmak üzere ortaklık varantlarına ilişkin işlemlerin izahname ve sirküler ile kamuya yapılan açıklamalara uygun olarak tam ve zamanında yerine getirilmesinden ihraççı sorumludur. Söz konusu işlemlerle ilgili

li giderlerin tamamı ihraççıya aittir.

7. Hisselerin tahsisinde öncelik hakkı

İhraççının kendi hisseleri üzerine yazılı olan ortaklık varantlarının kullanım hakkı kapsamında ihraç edilen ve ihraççının artırılan sermayesini temsil eden hisseler yeni pay alma hakkı da dahil olmak üzere, her türlü önceliklerden öne alınarak ortaklık varantı sahiplerine tahsis olunur. İhraççının kendi hisseleri üzerine yazılı olan ortaklık varantlarının kullanım hakkı ile ilgili olarak ihraççı tarafından yapılacak sermaye artırımlarında 15.11.1998 tarihli ve 23524 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Seri:I, No:26 "Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği"nin 10'uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları hükmü uygulanmaz⁵.

8. Kullanım hakkının kalkması

İhraççı tarafından yükümlülüklerin tam olarak yerine getirilmesine rağmen kullanım hakkını kullanmayan ortaklık varantı sahiplerinin bu hakları kullanım süresinin sonunda ortadan kalkar.

9. İlişkili taraflarca yapılan işlemler

İhraççı, ihraççıda idari sorumluluğu bulunan kişiler, bunlar ile yakından ilişkili kişiler veya ilişkili kurum ve kuruluşlar tarafından ortaklık varantına ilişkin olarak yapılan alım satım işlemleri, SPK'nın özel durumların kamuya açıklanmasına ilişkin düzenlemeleri⁶

⁵ 1/26 Tebliği'nin söz konusu fıkraları;

"Tahsisli satışlar..."

Yurt içinde tahsisli satış durumunda, satışa Kurul kayıt tarihinden itibaren 15 gün içinde başlanması ve satışa başlandıktan sonra bir hafta içinde tamamlanması zorunludur.

Hisse senetleri Borsa'da işlem gören ortaklıkların, tahsisli olarak gerçekleştirecekleri hisse senedi satış işleminin, Borsa'nın ilgili pazarında gerçekleştirilmesi zorunludur."

şeklinde olmakla birlikte; SPK'nın söz konusu 1/26 Tebliği, 03.04.2010 tarihli ve 27541 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 1/40 Tebliği ile yürürlükten kaldırılmış ve "Tahsisli satışlar" başlıklı madde başlığı yeni Tebliğ'de "Halka açık ortaklıklar ile payları GİP'te işlem görecektir ortaklıkların paylarının tahsisli satışı" şeklinde değiştirilerek, anılan madde metnindeki ikinci ve üçüncü fıkralar ise dört ve beşinci fıkralar olarak korunmuştur.

⁶ Anılan hususlar, SPK'nın 06.02.2009 tarihli ve 27133 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Seri:VIII, No:54 "Özel Du-

çerçevesinde kamuya açıklanır.

10. Alım satıma ilişkin esaslar

Ortaklık varantlarının alım satımı, SPK'nın onayı üzerine borsa mevzuatı çerçevesinde belirlenecek işlem esasları kapsamında borsanın uygun göreceği ilgili pazarda yapılır. İhraç edilecek ortaklık varantlarının borsaya kotasyonu için SPK ile eşzamanlı olarak borsaya başvuruda bulunulur. Ortaklık varantlarının bedelsiz olarak ihraç edilmesi durumunda ortaklık varantlarının borsada alım satıma konu olacağı ilk güne ilişkin baz fiyat ilgili borsa düzenlemeleri çerçevesinde belirlenir.

11. Ortaklık varantlarına ilişkin aracılık faaliyeti

Ortaklık varantlarının alım satımına aracılık faaliyeti, SPK'dan alım satıma aracılık yetki belgesi almış aracı kurumlar tarafından SPK'nın aracılık faaliyetleri ve aracı kuruluşlara ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde yürütülür. Aracı kurumların müşterileriyle ortaklık varantlarına ilişkin herhangi bir işlem gerçekleştirilmeden ve sözleşme yapmadan önce ortaklık varantlarının işleyiş esaslarını ve getirdiği hak ve yükümlülükleri ve söz konusu işlemlerin risklerini açıklayan ve içeriği Kurulca belirlenen "ortaklık varantlarına ilişkin risk bildirim formunu" kullanmaları ve bu formu müşterilerine vermeleri zorunludur.

III) Aracı Kuruluş Varantları

Aracı kuruluş varantı, elinde bulunduran kişiye, dayanak varlığı ya da göstergeyi önceden belirlenen bir fiyattan belirli bir tarihte veya belirli bir tarihe kadar alma veya satma hakkı veren ve bu hakkın kaydı teslimat ya da nakit uzlaşısı ile kullanıldığı menkul kıymet niteliğindeki sermaye piyasası aracını ifade eder.

1. İhraççılara ilişkin esaslar

Aracı kuruluş varantları, Türkiye'de kurulan ve Kurul'un sermaye piyasasında derecelendirme faaliyeti ve derecelendirme kuruluşlarına ilişkin düzenlemelerinde belirtilen derecelendirme faaliyetinde bulunmak üzere Kurulca yetkilendirilen derecelendirme kuruluşları veya Türkiye'de derecelendirme faaliyetinde bulunması Kurulca kabul edilen uluslararası derecelendirme kuruluşlarından notlandırma ölçeğine

göre yatırım yapılabilir düzeydeki notların içerisinde en yüksek üçüncü ve üstü seviyeye denk gelen uzun vadeli talebe bağlı derecelendirme notu almış yurt dışında veyahut Türkiye'de yerleşik aracı kuruluşlar tarafından ihraç edilebilir. Notlandırma ölçeğine göre en yüksek üçüncü ve üstü seviyeye denk gelen notu bulunmayan Türkiye'de yerleşik aracı kuruluşlar anılan şartı sağlayan aracı kuruluşlar tarafından ihraçtan doğan uzlaşısı yükümlülüklerin garanti edilmesi koşuluyla ihraçta bulunabilirler. İhraçtan doğan uzlaşısı yükümlülüklerinin yerine getirilmesi hususunda ihraççı ve garantör kuruluş müteselsilen sorumludur. Garanti sözleşmesinin asgari unsurları Kurulca belirlenir. Yurtdışında yerleşik kuruluşların ihraç başvuruları, ilgili ülkenin yetkili otoritesi ile Kurul arasında yeterli bilgi akışı hususu dikkate alınarak değerlendirilir. İhraç başvurusu sırasında derecelendirme notunun güncel olduğunu tevsik edici belgelerin Kurul'a sunulması ve varantın vadesi boyunca derecelendirme kuruluşunun ihraççıya ilişkin notu düzenli olarak gözden geçirmesi; gözden geçirmenin sonucuna bağlı olarak derecelendirme çalışmasını zamanında yeniden değerlendirmek suretiyle verilen notu güncellemesi zorunludur. Varantların satışı sırasında, ihraççı veya garantör kuruluşun derecelendirme notunun ilk fıkrada belirtilen notun altına düşmesi durumunda, varant ihraçları Kurul tarafından durdurulur ve yeni varant ihracına SPK'ca izin verilmez. İhraç edilmiş ve işlem görmekte olan varantlar ise işlem görmeye devam eder.

2. Genel esaslar

Varantların aracı kuruluşlar vasıtasıyla satışı, bunların Borsa'da işlem görmeleri ve Borsa tarafından işlem görmeye kabul ile ilgili kuralları karşılamaları zorunludur. İhraç edilecek varantların vadesi 2 aydan az, 5 yıldan fazla olamaz. Varantların satış süresi, vadeyi geçmemek üzere ihraççı tarafından serbestçe belirlenir. Varantların vade başlangıç tarihinin belirlenmesinde, bunların satışa sunulduğu ilk gün vade başlangıç tarihi olarak kabul edilir. Varantların itibari değeri 1 Kuruştan aşağı olamaz. Dayanak varlığı İMKB 30 endeksinde yer alan hisse senedi veya İMKB 30 endeksi kapsamında yer alan birden fazla hisse senedinden oluşan sepetin olduğu ve uzlaşısı biçiminin kaydı teslimat olarak belirlendiği varant ihraçlarında, ihraç edilecek varantlar karşılığında işleme konu olacak hisse senetleri, ilgili anonim ortaklığın halka açıklık oranının %20'sinden fazla olamaz. Uzlaşısı biçiminin nakit olarak belirlendiği varant ihraçlarında söz konusu limit uygulanmaz. Dayanak varlık ya da göstergesi, İMKB 30 endeksinde yer alan hisse senedi veya İMKB 30 endeksi kapsamında yer alan birden fazla

la hisse senedinden oluşan sepet dışındaki varlık ya da göstergeler olan varantlarda, nakdi uzlaşması esaslarının uygulanması zorunludur. İhraççılar varant ihracında, kendi sermayelerini temsil eden hisseleri dayanak varlık olarak kullanamazlar. Varant ihracı nedeniyle ihraççının maruz kaldığı risklere ilişkin risk yönetim politikasının, izahnamede yer alması zorunludur. SPK varantlara ilişkin genel ihraç limiti belirleyebilir. Varant ihraçları kaydi olarak yapılır. İhraççıların MKK üyesi olmaları zorunludur.

3. Kurul kaydına alınma

İhraççılar ihraç edecekleri varantları, III/37 Tebliğinde belirtilen esaslara göre Kurul'a kaydettirirler. Kayıt başvurusunun, yetkili organ kararının alındığı tarihten itibaren 3 ay içerisinde yapılması zorunludur. SPK, varant ihraç başvurularını, izahname ve sirküleri ihraççıya ve varantlara ilişkin mevzuatın öngördüğü ve SPK'nın gerekli gördüğü bilgileri içerip içermediğini dikkate alarak kamunun aydınlatılması çerçevesinde inceler ve varantları kayda alır. İncelemeler sonucunda açıklamaların yeterli olmadığı ve gerçeği dürüst biçimde yansıtmayarak halkın istismarına yol açacağı sonucuna varılırsa, gerekçe gösterilerek, başvuru konusu varantların SPK kaydına alınmasından imtina edilebilir. Kurul kaydına alınma, ihraç edilen varantların ve ilgili ihraççıların SPK veya kamuca resmi teminat altına alındığı anlamına gelmez ve reklam amacıyla kullanılamaz. Halka arzla ilgili izahname, sirküler ve yapılan tüm diğer ilan ve açıklamalarda Kurul kaydına alınmanın Kurul veya kamunun resmi bir teminat olarak yorumlanmasına yol açacak açık veya dolaylı bir ifade kullanılamaz.

4. İzahname ve sirküler düzenleme esasları

İzahnamenin; a) İhraççının ve varsa garantör kuruluşun mali durumunu, faaliyet kapsam ve sonuçlarını, varsa garantörlük esaslarını, ihraç edilen varantların riskleri ve özellikleri ile satış esaslarını, dayanak varlık ve/veya göstergede meydana gelen değişikliklerde uygulanacak işlemleri, dayanak varlık ve/veya gösterenin⁷ piyasa fiyatının varantın vadesi boyunca kamuya açıklanmasına ilişkin esasları, piyasa yapıcılığı, uzlaşma biçimi, ihraca ilişkin olarak mevzuatın öngördü-

⁷ Dayanak gösterge Borsa tarafından oluşturulmuş hisse senedi endekslerini; dayanak varlık ise İMKB 30 endeksinde yer alan hisse senedini ve/veya İMKB 30 endeksi kapsamında yer alan birden fazla hisse senedinden oluşan sepeti ifade eder.

ğü ve Kurulca gerekli görülen bilgileri ve yatırımcıların karar vermelerinde etkili olabilecek diğer önemli bilgilerin tamamını açıklıkla ortaya koyacak ayrıntıda düzenlenmesi ve açıklamaların belgeye dayandırılması, b) SPK tarafından belirlenen asgari standartlara uygun olması, c) Başvuru sırasında SPK'ca istenebilecek ek bilgileri içermesi, ç) İhraççı, aracı kuruluş veya konsorsiyum oluşturulmuş olması halinde sadece konsorsiyum lideri/liderleri ve varsa garantör kuruluş tarafından imzalanması, d) Bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloların bağımsız denetleme kuruluşlarınca onaylanması, zorunludur.

Sirküler, Kurul tarafından onaylanan izahnamede belirtilen esaslara uygun olarak, her bir ihraç bazında, ihraç tutarını ve ihraç edilecek varantın özellikleri ile ihraç koşullarını içerecek şekilde Kurul tarafından belirlenecek standartlara uygun olarak düzenlenir ve ihraççı, aracı kuruluş veya konsorsiyum oluşturulmuş olması halinde sadece konsorsiyum lideri/liderleri ile varsa garantör kuruluş tarafından imzalanır. İzahname ve sirkülerde yer alan bilgilerin yeterli olması ve gerçeği dürüst bir şekilde yansıtmamasından ihraççılar sorumludur. Ancak kendilerinden beklenen özeni göstermeyen aracı kuruluşlara da zararın ihraççıya tazmin ettirilemeyen kısmı için müracaat edilir.

Varantların SPK kaydına alınmasından sonra, Kurulca onaylanmış izahname, kayıt belgesi tarihinden itibaren 15 gün içinde ortaklığın kayıtlı olduğu ticaret siciline tescil ve TTSG'de ilan ettirilir. İhraççının yurt dışında yerleşik olması durumunda ise izahname, kayda alınan varantın piyasa yapıcısı aracı kurumun kayıtlı olduğu ticaret siciline tescil ve TTSG'de ilan ettirilir. Kurulca onaylanan izahname ayrıca ihraççı ile piyasa yapıcının internet sitesinde yayınlanır ve ilan edilmek üzere Borsa'ya da gönderilir. İzahnamenin yayımlandığı TTSG, ilanı izleyen 6 iş günü içerisinde Kurul'a gönderilir.

Kurulca onaylanan tasarruf sahipleri sirkülerinin, satışın başlangıç tarihinden en az 1 gün önce ihraççı ile piyasa yapıcının internet sitesinde yayımlanması zorunludur. Kurulca onaylanan sirküler ilan edilmek üzere Borsa'ya da gönderilir. Kurulca onaylanan sirkülerin ilanını takiben izahname ve sirkülerde yer alan esaslar çerçevesinde varantlar satışa sunulur.

5. İhraççı ve ilişkili taraflarca yapılan işlemler⁸

⁸ İlişkili taraf kavramı, SPK'nın muhasebe standartlarında şu şekilde tanımlanmaktadır: Tarafın doğrudan veya bir ya da

İhraççı veya ilişkili kurum ve kuruluşlar tarafından, ihraççısı olunan varanta ilişkin alım satım emirleri piyasa yapıcısı aracılığıyla Borsa'ya iletilir ve gerçekleştirilen bu işlemler ile piyasa yapıcısı tarafından gerçekleştirilen diğer alım satım işlemleri, Kurul'un özel durumların kamuya açıklanmasına ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde kamuya açıklanır.

6. Finansal tablo ve raporlar

İhraççıların varantların vadesi boyunca, Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarına ilişkin düzenlemeler çerçevesinde yıllık finansal tablolarını bağımsız denetimden, 6 aylık ara dönem finansal tablolarını incelemeyen geçirmeleri, 3 ve 9 aylık finansal tablolarını ise bağımsız denetimden geçirmesizin, payları Borsa'da işlem gören halka açık ortaklıkların ilgili finansal tablolarının gönderilme süresi içinde SPK'ya ve Borsa'ya iletmeleri zorunludur. İhraççılar, yıllık faaliyet raporları ile bağımsız denetime tabi tutulmuş finansal tablolarını, finansal tablo kullanıcıları tarafından kolaylıkla ulaşılabilecek şekilde, Borsa'da kamuya açıklandıktan sonra, kendilerine ait internet sitelerinde yayımlamak zorundadırlar. Bu bilgilerin, ilgili internet sitesinde varantın vadesi süresince kamuya açık tutulması zorunludur. İhraççının yurt dışında yerleşik olması durumunda, bu madde kapsamındaki bildirim ve ilan yükümlülükleri piyasa yapıcısı aracılığıyla yapılır.

7. Alım satıma ilişkin esaslar

Varantların alım satımı, Kurul'un onayı üzerine Borsa mevzuatı çerçevesinde belirlenecek işlem esasları kapsamında Borsa'nın uygun göreceği ilgili pazarda piyasa yapıcılık esasına dayalı olarak yapılır. İhraç edilecek varantların Borsa'ya kotasyonu için Kurul ile eşzamanlı olarak Borsa'ya başvuruda bulun-

daha çok aracı vasıtasıyla dolaylı olarak bir işletmeyi kontrol etmesi veya işletmece kontrol edilmesi veya kendisini kontrol eden işletmenin aynı zamanda başka bir işletmeyi kontrol etmesi (bu durum ana ortaklıklar, bağlı ortaklıklar ve grubun diğer şirketlerini içerir), işletme üzerinde önemli derecede etki sağlayacak bir hakkının bulunması, işletme üzerinde müşterek kontrolün bulunması; tarafın işletmenin iştiraki olması, tarafın müşterek yönetime tabi bir teşebbüs olduğu durumlarda, girişimcilerden birinin işletme olması, tarafın yakın aile üyelerinden olması, tarafın kişilerin doğrudan veya dolaylı olarak müşterek kontrol hakkının olduğu ve üzerinde önemli derecede etkide bulunduğu ya da yarıdan çok oy hakkına sahip olduğu bir işletme olması halidir.

lur. Borsa'da işlem gören varantların işlem sırasının kapatılmasına ilişkin esaslar Borsa tarafından belirlenir. Varantların alım satımına aracılık, alım satım aracılığı yetki belgesine sahip aracı kurumlarca yapılır. Aracı kurumların müşterileriyle varantlara ilişkin herhangi bir işlem gerçekleştirilmeden ve sözleşme yapmadan önce varantların işleyiş esaslarını ve getirdiği hak ve yükümlülükleri ve söz konusu işlemlerin risklerini açıklayan ve içeriği Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliğince (TSPAKB) belirlenen "varantlara ilişkin risk bildirim formunu" kullanmaları ve bu formu müşterilerine vermeleri zorunludur.

8. Piyasa yapıcılık

Varantların SPK kaydına alınması için yapılan başvuru sırasında ihraççı tarafından bir aracı kurum piyasa yapıcısı olarak belirlenerek Kurul'a bildirilir. Piyasa yapıcısı aracı kurumların;

- Türev araçların alım satımına aracılık yetki belgesine sahip olması,
- Özsermayelerinin 15 milyon TL'den fazla olması⁹,
- Piyasa yapıcılığı ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesini sağlayabilecek, bu faaliyetlere elverişli mekan, teknik donanım, belge kayıt düzeni ve iç kontrol sistemi ile yeterli sayıda yönetici ve ihtisas personeli ile diğer personeli ile sağlamış bulunması,
- İç kontrol sistemlerinin işleyişi ve prosedürlere uyumu konusunda ilgili olarak Kurul'un bağımsız denetim standartlarına ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde yıllık bazda düzenlenecek özel amaçlı bağımsız denetim raporunu Kurul'a ibraz etmiş olması,
- Piyasa yapıcılığına ilişkin yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde Kurul ve Borsa ile koordinasyonu sağlayan "Sermaye Piyasası Faaliyetleri İleri Düzey Lisansı"na ve "Türev Araçlar Lisansına" sahip tam zamanlı çalışan yönetici pozisyonunda bir personelin Aracı Kurum bünyesinde çalışıyor bulunması,

gerekmektedir.

Bu fıkrada belirtilen şartları taşıyan aracı kurumların, ihraç ettikleri varantlarda piyasa yapıcı olmaları mümkündür. İhraççı ile piyasa yapıcısı arasında piyasa

⁹ Özsermaye, SPK'nın aracı kurumların sermayelerine ve sermaye yeterliliğine ilişkin düzenlemeleri uyarınca hesaplanan özsermayedir.

sa yapıcılığının kapsamını ve şartlarını belirleyen bir sözleşme yapılır. Piyasa yapıcılığı kapsamında piyasa yapıcısı aracı kurum likidite sağlamak üzere, ilgili piyasa düzenlemeleri çerçevesinde sürekli alım-satım kotasyonu vermek zorundadır. Alım satım kotasyonu verme zorunluluğu, Borsa mevzuatında yer alan olağanüstü durumların meydana gelmesi veya mücbir nedenlerin ortaya çıkması durumunda ortadan kalkar. Piyasa yapıcısı bu durumu derhal Borsa'ya bildirir. Piyasa yapıcılığına ilişkin esaslar, Kurul'un uygun görüşü üzerine Borsa tarafından belirlenir. Piyasa yapıcısının faaliyetlerinin Kurul onayıyla geçici ya da sürekli olarak durdurulması ya da piyasa yapıcısı olma-ya ilişkin şartları yitirdiğinin Kurulca tespiti veya Kurul tarafından onaylanacak haklı gerekçeler nedeniyle piyasa yapıcısında değişiklik olması halinde ihraççı tarafından 3 iş günü içerisinde yukarıdaki şartları sağlayan bir aracı kurum piyasa yapıcısı olarak belirlenir ve SPK'ya bildirilir. SPK tarafından 5 iş günü içinde aksi bildirilmediği takdirde ilgili aracı kurum piyasa yapıcısı olarak atanır.

9. İhraççı ve piyasa yapıcıların sorumluluğu

İhraççı, piyasa yapıcısı aracı kurumunu belirlenmesinde azami dikkat ve özeni gösterir. Piyasa yapıcısı aracı kurum, varantların alım satımı kapsamında yaptığı işlemler ve bu işlemlerle ilgili olarak müşteriyle kurulan ilişkilerden sorumludur. İhraççı, piyasa yapıcısı aracı kurumun piyasa yapıcılık kapsamında yürüttüğü işlemlerde basiretli davranmasını teminen gerekli izleme ve kontrol faaliyetlerinde bulunur. İhraççılar, III/37 Tebliği uyarınca gerekli özel durum açıklamalarının yapılmasından, finansal tablo ve raporların bağımsız denetimi ile ilanından ve SPK'ya gönderilmesi gereken ya da Kurulca talep edilen bilgi ve belgelerin SPK'ya ya da Borsa'ya iletilmesinden sorumludurlar. İhraççının yurt dışında yerleşik olması durumunda ise bu sorumluluk müteselsilen ihraççı ile piyasa yapıcısına aittir. İhraççının yurt dışında yerleşik olması durumunda, SPK tarafından ihraççıya yapılacak bildirimler piyasa yapıcısı aracılığıyla da gerçekleştirilebilir. İhraççı ve piyasa yapıcısı olarak belirlediği aracı kurumun mevzuat ve sözleşme gereği birbirlerine rücu hakkı saklıdır. İhraççı ve piyasa yapıcısı aracı kurum, kendi aralarında veya müşterilerle yapılacak sözleşmelerde, birinci fıkrada düzenlenen sorumluluğu kaldıran ya da hafifleten kayıtlar koyamaz.

Sonuç

İşbu yazımızda, Sermaye Piyasası Kurulu'nun son yıllarda yaptığı en önemli düzenlemelerden biri olan va-

rantlara ilişkin düzenlemelere değinilmiş olup, varant ihraçlarının, mevcut ihraçların başarısına ve ilerleyen süreçte artması beklenen yatırımcı bilincine koşut olarak çeşitlenerek artacağı düşünülmektedir.